

Toelichting voor de docent

De les is geschikt voor leerlingen in klas 3 havo/vwo. De introductie, het lezen van de fragmenten en het beantwoorden van de vragen vergen één lesuur. De schrijf- en onderzoeksopdrachten zijn bestemd voor aansluitende lessen.

A *Introductie*

U deelt kopieën uit van het omslag (één kopie per bank) en vraagt waar het boekoverzal gaan (beste aandacht aan de vlag, het krantenbericht, de jerrycan, de aansteker, het stempel). Vraag of iemand weet waar Anchorage ligt en of iemand het krantenbericht kan vertalen. [Anchorage, 12 juli. Het leek een tragisch ongeval, maar bleek een afschuwelijk misdrijf: een negenjarige stak een vriendje in brand, op diens zevende verjaardag. Het slachtoffer overleed aan zijn brandwonden. De jeugdige wetsovertreder is in het ziekenhuis opgenomen. Hij is niet in staat voor de rechter te verschijnen. Verwacht wordt dat men zonder rechtszaak tot overeenstemming komt over de straf.] Handig is een kaart van Noord-Amerika. U vertelt dat dit verhaal gaat over hoe de jeugdige dader verder gaat met zijn leven, dat het verhaal bestaat uit drie delen en dat elk deel zich afspeelt in een andere staat van de VS: Alaska, Indiana en Texas.

B *Uitvoering*

De leerlingen lezen de fragmenten individueel en beantwoorden de vragen in tweetallen. Daarna volgt bespreking in groepjes. U kunt afronden met een klassikale bespreking door de groepsleiders. De opdrachten kunt u als huiswerk geven of in een volgende les laten uitvoeren. U kunt de leerlingen vrij laten kiezen of de opdrachten verdelen. De uitgewerkte opdrachten worden in de klas op het prikbord opgehangen. Een deel wordt door de leerlingen gepresenteerd. De onderzoeksopdrachten vragen veel tijd. U kunt enkele individuele leerlingen of enkele groepen zo'n opdracht geven (anderen komen eventueel bij een volgend boek aan de beurt). U stelt een datum vast waarop zij het werk moeten inleveren en presenteren aan de rest van de klas.

C *Afronding*

U kunt de les afsluiten door nog een fragment voor te lezen: blz. 102 t/m 105 (tot aan de witregel). In dit fragment wordt de hoofdpersoon geconfronteerd met de consequenties van zijn 'bekentenis': zijn best vriend komt zijn vriendschap beëindigen.

Informatie over de jeugdboekenauteur

Gail Giles – Right behind you

Kun je het verleden achter je laten?
vertaald door Tjalling Bos
Lemniscaat 2008

Gail Giles is geboren in Galveston, Texas. Na haar studie werkte ze een aantal jaren in het onderwijs. Vervolgens ging ze zich volledig wijden aan het schrijven van Young Adults Literature. Eerst woonde en werkte ze in Texas, daarna in Chicago en een aantal jaren in Alaska. Uiteindelijk kwam ze, met haar man, weer in Texas terecht. Haar ervaringen als leerling (ze was erg lastig) en als leraar in het onderwijs waren bronnen van inspiratie voor het schrijven van jeugdboeken. Haar eerste 'young adult' roman, *'Shattering glass'*, werd heel goed ontvangen. Sindsdien schreef ze een viertal jeugdboeken waarin ze omstreden thema's niet uit de weg ging. *'Right behind you'* is haar laatste boek en het eerste dat in het Nederlands werd vertaald.

Een of meer fragmenten uit het jeugdboek

Fragment 1

Kletsnat van de regen stond hij voor me. Het water stroomde over zijn gezicht, in zijn ogen en zijn mond, maar hij probeerde niet eens om het weg te vegen. Hij hield iets in zijn armen dat in een olijfgroene poncho was gewikkeld. 'Er zijn drie dingen die je over mij moet weten,' zei hij. 'Eén: je kent mijn echte naam niet. Twee: ik heb vroeger iemand vermoord. Drie... nou ja, misschien ga je het hierdoor begrijpen.' Hij duwde de poncho in mijn handen. 'Lees dit alsjeblieft. Helemaal. Belof dat je het zult doen.' Zijn echte naam? Vermoord? 'Sam, belof dat je het zult lezen?' Ik knikte. Zonder erbij na te denken. Toen was hij weg. De trap af, de duisternis en de regen in.

DEEL I *Alaska*

1 *dit weet ik*

Op de middag van zijn zevende verjaardag heb ik Bobby Clarke in brand gestoken. Ik was negen. Het ging om Bobby's verjaarscadeau. Een honkbalhandschoen.

2 *zo herinner ik het me*

Veel mensen zijn verbaasd als ze horen dat het in het binnenland van Alaska in de zomer wel 35 graden kan worden. En juli is de tijd van de bosbranden. Maar het was een windstille dag, dus besloot pa het onkruid bij ons houten huis een beetje op te ruimen door het in brand te steken. Hij had het uit de hand laten lopen terwijl ma ziek was. Er was zoveel uit de hand gelopen terwijl ma ziek was. Ik. Pa. Tante Jemma. We woonden kilometers van een echte stad of zelfs maar een weg die meer was dan een halfverhard pad vol kuilen. Pa goot alle benzine uit de grasmaaier in een blik. 'Waarom gaan we niet gewoon benzine kopen?' Niet zeuren, Kip. Er is vanochtend geen wind. Het duurt meer dan een uur voor we bij een benzinestation zijn. Als de wind opsteekt terwijl wij naar de stad gaan, kunnen we het afbranden vergeten. We redden ons wel.' Pa gaf me het blik. 'Hier, giet dit in de emmer buiten. Pas op dat je niets op je kleren krijgt. Schiet op. Ik moet de sneeuwruimer en de generator

nog aftappen.’ Was het niet ontzettend stom om een warme dag nog warmer te maken door een vuur aan te steken? Het zat me tot hier om altijd zo hard te moeten werken. En ik had er schoon genoeg van om ‘me te moeten redden’ zoals iedereen in Alaska. Om arm te zijn. Om pa’s bevelen op te volgen. Ik gaf de grasmaaier een schop die pijn deed aan mij tenen. Pa lachte. ‘Je bent boos op mij, je geeft het wiel een schop, ik voel er niets van, het wiel kan het niet schelen, en jij bent de enige die er last van heeft. Wat schiet je daarmee op, Kip?’ Toen ik het laatste blik benzine in de emmer goot, kwam pa de schuur uit. ‘Ik heb geen zin om de hele dag te ruziën, Kip. Doe normaal.’ ‘Ik heb hoofdpijn.’ ‘Je hebt altijd hoofdpijn als er gewerkt moet worden.’ Pa zette zijn ‘doe-wat-ik-zeg’ stem op. ‘Je moet hard worden als je hier wilt wonen. Het wordt niet voor niks de laatste wildernis...’ Ik luisterde al niet meer. Ik had die preek over hard werken al duizend keer gehoord, en ik kreeg bijna zin om de benzine tegen het huis te gooien zodat we niet meer in de wildernis hoefden te wonen. Hij zweeg toen we een auto hoorden en stof zagen opwaaien boven onze hobbelige oprit. ‘Ik geloof dat het tante Jemma is,’ zei ik. Pa’s gezicht verstrakte en ik zag zijn gespannen kaakspieren. ‘Ze komt weer ruziemaken,’ zei hij. ‘Waarom laat dat mens me niet met rust?’ De huurauto van tante Jemma kwam met een ruk tot stilstand voor ons huis. Ze stapte uit en smet de deur dicht. Daarna liep ze naar de achterkant van de auto, maakte de kofferbak open en begon dozen uit te laden. ‘Wat is dat nou weer, verdomme?’ Pa fluisterde zo’n beetje in zichzelf, en hij klonk alsof hij zin had om tante Jemma en haar auto ons pad af te schoppen. ‘Blijf hier en ruim de schuur voor me op, Kip.’ Hij legde zijn aansteker met een klap op de motorkap van onze pick-up en liep naar tante Jemma toe. Ze hadden al ruzie voor ze bij de veranda waren. Natuurlijk weer over mij. Mijn moeder was in april gestorven en sindsdien had tante Jemma aan één stuk door tegen pa lopen drammen dat ze me mee terug wilde nemen naar de ‘beschaving’. Ikzelf had genoeg van de manier van leven in Alaska, maar ik wist niet zeker of ik ook genoeg had van Alaska zelf. De beschaving van tante Jemma klonk als een heleboel regels. Ik zou weg moeten van de plek waar ik al die herinneringen aan ma had. Ik zou weg moeten van pa, en dat wilde ik echt niet, ook al werd ik gek van hem. Van het geruzie van tante Jemma en pa kreeg ik koppijn. Het herinnerde me aan... de andere ruzies. Van pa en ma. Ik dacht altijd dat die ook mijn schuld waren. Ik kon hun stemmen horen. Als hagel op het roestige dak van ons huis. Steeds harder, sneller en feller. ‘Stijfkop!’ ‘... mijn zoon!’ ‘... een advocaat!’ ‘Over mijn lijk!’ ‘Ze is gestorven omdat ze geen goede medische hulp kon krijgen hier in dit...’

Het holle gevoel binnen in me maakte plaats voor razernij. Ik mepte met een sneeuwschop tegen de wand van de schuur om hun lawaai te overstemmen. Maar er werd in huis zo hard geschreeuwd dat ik tussen de klappen van metaal op hout toch telkens woorden hoorde. En toen kwam Bobby Clarke naar de deur van de schuur toe hollen. ‘Kip, ben je daar? Kom naar buiten. Ik wil je iets laten zien.’ ‘Ik heb het druk. Ik moet de schuur opruimen van mijn vader. Ga naar huis.’ ‘Kom eens kijken naar mijn verjaarscadeau. Zo’n mooie honkbalhandschoen heeft nog nooit iemand gehad.’ Ik liep de schuur uit om het rotjoch wet te jagen. Bobby zwaaide de handschoen vlak voor mijn neus. ‘Van papa heb ik een fiets gehad, maar ik kan er nog niet op rijden. Deze is van mamma. Nu word ik de beste van het hele team, zei ze.’ De handschoen was prachtig – het leer had de kleur van bladeren als ze net op de grond zijn gevallen. En hij zat aan de hand van Bobby Clarke. ‘Jij wordt nooit een goede honkballer,’ zei ik. ‘Je kunt niet vangen, al was je handschoen twee keer zo groot.’ ‘Je bent gewoon boos omdat je zelf te arm bent om een handschoen te hebben.’ Hij wuifde weer treiterig met de handschoen. ‘Je hebt niet eens een mamma die je een handschoen kan geven.’ Hij duwde de handschoen onder mijn neus en trok hem toen met een ruk weg. Ik keek woedend naar het verjaarscadeau van zijn moeder. Mijn hoofd bonsde en de stemmen in huis klonken nog harder. Bobby hield de handschoen weer voor mijn gezicht. Ik wilde hem vernielen. De handschoen vernielen. Het verjaarscadeau. Ik greep de emmer en smet de benzine op de handschoen. Het klotste over zijn armen en zijn bloes en droop omlaag langs zijn broek. Er spetterde zelfs benzine in zijn gezicht. Ik geloof niet dat hij wist wat ik over hem heen gooide. Hij spuugde en schold terwijl hij de handschoen uittrok. Hij hield hem tegen zijn borst. Toen had ik de aansteker al in mijn hand. Ik klapte hem open. Gaf een draai aan het wielje. En toen ik het blauwe vlammetje zag... gooide ik de aansteker naar de honkbalhandschoen die hij had gekregen. Ik gooide hem naar Bobby Clarke.

3 *dit hebben ze me verteld*

Van wat er daarna gebeurde herinner ik me niets. Ik weet wat mijn vader me heeft verteld. Ik weet wat de artsen me hebben verteld. En ik heb de kranten gelezen. Maar er zit een groot gat in mijn leven. Het begint op het moment dat Bobby in brand vloog. Mijn vader zegt dat hij gegil hoorde. Van Bobby en mij. Zijn ruzie met tante Jemma was meteen afgelopen toen hij uit het raam keek en een brandend kind zag kronkelen van de pijn, terwijl een ander kind verstijfd stond te krijsen. Hij zegt dat hij zich nog steeds schaamt omdat zijn eerste reactie opluchting was, toen hij zag dat ik de verstijfde krijser was. Hij wierp Bobby op de grond. Scheurde zijn eigen shirt van zijn lijf en wikkelde het rond Bobby, zodat hij zelf zijn armen brandde. Mijn tante belde het alarmnummer al. Kilometers van de stad. Een onverharde weg vol kuilen. Het duurde lang voor de ziekenwagen bij ons huis was. Het duurde lang voor de ziekenwagen op een plek was waar de reddingshelikopter kon landen. Het duurde lang om naar Anchorage te vliegen. Bobby leefde nog drie dagen. Toen iemand eraan dacht om mij te gaan zoeken, lag ik in foetushouding onder onze pick-up. Pa trok me eronder vandaan. Hij zegt dat mijn gezicht betraand was, maar ik huilde niet meer. Mijn ogen waren open, maar zagen niets. Vier maanden lang zei ik geen woord.

Vanwege mijn leeftijd en mijn psychische toestand was opname in een psychiatrische inrichting de enige mogelijkheid. Wekenlang wist ik toch niet waar ik was. Pa verhuisde naar Anchorage, waar ik opgesloten zat. Ergens tussen zijn papieren heeft hij stapels juridisch documenten over mijn zaak. Hij heeft me niet verteld over de therapie die me uit mijn bijna-catatonische toestand haalde. Het duurde vijf weken voor ik reageerde. Vijf. Pa kwam mijn kamer binnen, en eindelijk knipperde ik met mijn ogen en richtte ze traag op zijn gezicht. 'Hé, Kipper, ben je er weer?' Pa zegt dat ik mijn ogen sloot, en dat er tranen over mijn wangen liepen. Hij wist niet of hij me moest omhelzen of beter de dokter kon roepen. Hij koos voor de omhelzing. Ik kreeg therapie. Speltherapie. Poppen-therapie. Schildertherapie. Ik deed alles wat ze me vroegen. Ik slikte pillen; ik maakte tekeningen; ik keek naar de boeken; ik luisterde; maar ik zei niets. Ik wist niet wat ik moest zeggen. Er waren juridische redenen om me in de inrichting te houden. Voordat ik losgelaten kon worden, moesten de artsen zeggen dat ze begrepen wat ik had gedaan. Dat ik het zelf begreep. Een rechter moest zeggen dat ik geen gevaar opleverde voor mezelf of anderen. En als ik niet praatte, zou dat niet gebeuren. Ik werd tien. Tien. Ik had op scouting moeten zitten. Ik woog dertig kilo. Er zat een kies bij me los. Ik had een ander kind vermoord.

Fragment 2

Inleiding: Kip is met zijn vader en diens nieuwe vrouw Carrie verhuisd naar het zuiden van de VS, naar de staat Indiana. Hij heeft een nieuwe identiteit aangenomen. Hij heet voortaan Wade Madison. Het gaat heel goed met Wade. Hij krijgt vrienden en zelfs een vriendin (A.L., Allerleukste). Hij ontdekt dat hij goed kan zwemmen en wordt de ster van het schoolzwemteam. Maar zijn probleem is dat hij voor zijn gevoel dit nieuwe leven niet verdient. In het volgende fragment viert Wade met zijn (streng gelovige) vrienden zijn overwinning bij een belangrijke zwemwedstrijd.

Ik slikte snel een handje aspirines voordat ik een warme douche nam, en mijn hoofdpijn trok voldoende weg voor de officiële viering met het team en onze vriendinnen (als we die hadden). Later deed ik het met mijn echte vrienden nog eens over in een braakliggend maïsveld. Jongens onder elkaar. We hadden goedkope strandstoelen, een vuurtje en een heleboel bier en wodka. En we hadden ook weed. De B's rookten niet, maar Jay leerde Dave en mij hoe lekker een stickie kan zijn. We waren al ver heen. Brett hield zijn biertje in de lucht. 'Op onze held.' 'Goed gezegd, B!' zei Dave. 'Hou toch op. Het was maar een zwemwedstrijd. Ik heb geen geneesmiddel tegen kanker ontdekt.' Mijn God, hoe kon ik dat nou zeggen? Opeens zag ik het pijnlijke, ingevallen gezicht van mijn moeder aan het eind van haar leven voor me. Ik kreeg weer schreeuwende hoofdpijn. Ik rolde het koude bierflesje over mijn voorhoofd. 'Wade is veel te lelijk om een held te zijn,' zei Dave, en hij nam weer een trekje. 'Hé, ik heb vanavond iets gehoord. Maar het is belachelijk...' Dave zweeg even. 'Dat klinkt raar.' 'Ja, je eerste joint is even wennen,' zei Jay. 'Het woord is "belachelijk" maar ga verder met

je verhaal, sukkel.' 'Nou, het is zo belachelijk. Ik kan het haast niet geloven,' ging Dave verder. Hij had nog steeds moeite met lange woorden. 'Vertel op,' zei Brandon. 'Straks ben je buiten westen voordat we het hebben gehoord.' 'Anna Thompson. Jullie zijn toch allemaal met haar uit geweest?' 'Ik niet,' zei Jay. 'Jij telt niet mee. Ik bedoel de ware gelovigen.' Hij wees met zijn stickie naar de B's. 'Ik ook niet,' zei Brandon. 'Nog niet, tenminste. Ik ga nog met Jen. Brett is de laatste die met Anna uit is geweest.' 'Maakt niet uit. Anna zegt dat Brett buiten jullie kerk vrijt. Ver erbuiten.' De weed deed blijkbaar mee, want ik vond het een goede grap dat een van de B's eindelijk gestopt was met die incestueuze afspraakjes. Brandon snoof. 'Zie je wel, daarom wou ik nooit met Anna. Ze roddelt.' Hij nam een grote slok bier. Maar Brendan liet zijn flesje zakken en staarde Brett aan. 'Ja, Anna roddelt, maar Brett heeft wel stiekem gedaan de laatste tijd. We hebben hem niet veel gezien. Hoe zit dat, Brett?' Dave wuifde met zijn stickie heen en weer om Brendan de mond te snoeren. 'Laat me uitpraten. Het is niet te geloven. Volgens Anna doet Brett het met...' Hij zweeg even, nam een diepe teug, hield de rook binnen, en ademde uit. 'Kelley Hamilton.' Diepe stilte. Kelley Hamilton had het eerste jaar bij me in de klas gezeten bij geschiedenis van Indiana. Ze had tattoos op haar armen en benen, ze had haar wenkbrauwen afgeschoren en vervangen door reeksen ringetjes en knopjes. Ze had neusringen, een tongknop, meer ringen in haar oren dan ik kon tellen, en waarschijnlijk ook nog wel een paar intieme piercings waar ik liever niet aan wilde denken. 'Heeft deze bijbelboy gevreeën met de tattoo-en-piercing-queen?' Dat was Jay. 'Echt waar?' Dave grinnikte. 'Dat gelooft toch niemand.' 'Toch is het zo,' zei Brett. Hij keek over het vuur naar Brandon, die opstond en met witte knokkels de hals van zijn bierflesje omklemde. 'Brett,' zei Brandon zacht en streng. Het was een waarschuwing. Brett keek ons één voor één aan voordat hij vastberaden verder praatte. 'Ze werkt in de cafetaria. Zo heb ik haar leren kennen. Ze is niet zoals jullie denken. Ze is lief en ze geeft om me. Als jullie mijn vrienden zijn, vraag ik jullie om ook haar vriend te zijn.' Terwijl hij praatte en ik naar zijn gezicht keek, vond ik opeens dat hij op Carrie leek toen ze het over mijn vader had en zei dat hij een lekker ding was. Brett gaf echt om dat meisje. En ik wist nog iets. Dat gevoel had ik met Allerleukste nooit gehad. 'Brett, als Kelley jouw meisje is, vind ik het oké,' zei ik. 'Hou je bek, Wade. Dit gaat je niet aan,' zei Brandon. Eigenlijk had hij gelijk. Maar misschien werd het tijd dat ik iemand hielp. Ik had met veel mensen gevochten. En dat was nog niet het ergste dat ik had gedaan. Kon ik ook een vriend zijn? Ik stond op. 'Het gaat me *wel* aan. Brett is een vriend van me en hij vroeg me daarnet om steun. Die gaf ik. Wat is je probleem, verdomme?' Brandon duwde me opzij met zijn onderarm, zonder me zelfs maar aan te kijken. 'Brett, heb je seks gehad met die... die... slet? Brendan en ik schamen ons voor je. Het is een schande voor je ouders, en voor onze ouders. Als je weet wat goed voor je is, praat je nooit, *nooit* meer met die ... hoer.' Brett vloog hem aan als een raket. Hij ramde zijn hoofd in Brandons maag en ze rolden schreeuwend, meppend en trappend over de grond. Brendan bemoeide zich ermee en trok Brandon overeind. Brett krabbelde overeind en gaf Brendan een linkse hoek in zijn gezicht. Het bloed spoot uit Brendans neus. Dave lachte nog steeds. 'Niet te geloven. Ze vloeken nog steeds niet.' Jay en ik maakten een eind aan het gevecht. Jay greep Brandon vast en ik pakte Brett. Brendan besloot zijn bloedende neus te verzorgen. We kregen ze zover dat ze alleen nog zwaar ademhaalden en beloofden elkaar niet meer te lijf te gaan. Toen lieten we ze los. 'Brandon, hij is je neef,' zei ik. 'Waarom mag hij niet gelukkig zijn van je?' 'Omdat jouw leven volmaakt is, moet je nog niet denken dat je iedereen kunt vertellen wat hij moet doen.' Ik was dronken en stoned, en mij hoofd bonsde, maar dat moest ik verkeerd verstaan hebben. 'Mijn leven volmaakt?' Brandon zei niets. Ik liep op hem af en zei weer: 'Mijn leven *volmaakt*?' Brandon stapte achteruit, maar zijn wijsvinger priemde naar mij. 'Jij weet niet hoe het is om zulke strenge ouders te hebben. Je schuldig te voelen over elke kleinigheid die je ouders en alle anderen in de kerk misschien niet goedkeuren. De enige toekomst die wij drieën hebben, is met iemand trouwen die lid is van de kerk, en voor de kinderen zorgen. Je hebt geen idee hoe het voelt als je leven voorbij is zodra je oud genoeg bent om te sjouwen.' Brandon raapte een bierflesje op en sloeg het kapot op de stenen rond het vuur. En wat hij daarna zei liet mijn hongerige geesten los. Ze grepen de macht. 'Jij hebt alles. Je bent slim, je bent de grote zwemheld en je ouders laten je doen wat je wilt. Niemand heeft je football laten spelen omdat je vader en je grootvader dat ook deden. Je leefde in de wildernis en was

zo vrij als een vogeltje. Wat zouden wij graag met jou willen ruilen.' Hij zou met mij willen ruilen? En ik zou niet weten hoe het voelde als mijn leven voorbij was voordat het echt begon? De geesten schreeuwden. Niet om schuldgevoel, maar om zelfvernietiging. Ik klemde mijn tanden hard op elkaar, zodat ik niets kon zeggen. Brandon hield zijn gezicht dicht bij dat van mij. 'Jij hoeft mij niet te vertellen wat ik moet doen. Je hebt geen idee wat wij doormaken terwijl jij rondloopt als held van het zwemteam. Je weet niet wat voor ellende wij allemaal over ons heen krijgen voor die Kelley-truc van Brett.' Hij zette zijn handen tegen mijn borst en duwde weer. 'Hou je d'r buiten.' Ik stapte weg van Brandon en keek hem lang aan. 'Wil je mijn leven? Ik wil wel ruilen, hoor.' Er was een knop omgedraaid. 'Ach, moet je naar de kerk? Nou, ik heb onder de douche gestaan met een jongen die voor de lol de huisdieren van zijn burens in stukken sneed.' Dave hield op met lachen. De joint van Jay was opgebrand tot aan zijn vingers, en nul liet hij hem geluidloos vallen. 'Ik heb geluncht met een tienjarige jongen die zijn vader had neergestoken omdat die hem liet gebruiken door andere mannen. En hij had ook een van zijn klanten neergestoken.' Ze keken me allemaal verward en vol afschuw aan. Ik dronk mijn bier op, pakte een nieuw flesje uit de koelbox en maakte het open. 'Jij denkt dat ik niet weet wat voor leven je hebt? Nou, jij weet helemaal niets over dat van mij. Zal ik je eens wat vertellen? Je weet niet eens hoe ik heet.' Ik draaide me wankel om en wees naar Dave. 'Jij bent mijn beste vriend. Hoe heet ik?' 'Wade. Je bent dronken. Ik krijg koude rillingen van je, man.' 'Wil je nog meer rillingen? Luister. Ik heet geen Wade. Ik ben Kip McFarland. Ik heb op school gezeten in een psychiatrische inrichting voor gevaarlijke jonge delinquenten. Ik was de jongste en had de ergste misdaad begaan die ze in die inrichting ooit binnen hadden gehad. Ik heb er bijna vijf jaar gezeten.' 'Die rotzigheid verzin je,' zei Brett. 'En het is helemaal niet leuk' Jay keek of hij in zijn geheugen zocht. 'Misschien verzint hij het niet.' 'Ja hoor,' zei Dave. 'Hij is gewoon dronken.' 'Natuurlijk ben ik dronken, maar heb ik ooit iets verteld over een vriend die ik in Alaska had? Praat ik over wat ik daar deed? Ging ik vissen of jagen? Hadden we een sneeuwruimer? Weten jullie waar mijn grootouders wonen, en of ze nog leven?' Dave keek of hij een klap in zijn gezicht had gehad. De B's keken elkaar aan. Jay was nog diep in gedachten. 'Ik ben hier gekomen als een pas gelegd ei, maar jullie hebben me nooit iets gevraagd, behalve of ik een klote-ijsbeer heb gezien.' Mijn stem was een en al walging. Maar tegelijk vocht ik tegen mijn tranen. Ik wist wat er zou gebeuren. Ik had zin om me in het vuur te werpen en er een eind aan te maken. Jay onderbrak mijn getier. 'Mijn vader gaat vaak tekeer over geweld op scholen en wapenbezit, en ik heb hem die naam horen noemen: Kip. Maar het was geen schietpartij. En hij was nog heel jong...' Toen hoorde ik alleen nog het knallen van hout in het vuur. Ten slotte verbrak Brandon de geschrokken stilte: 'Wat heb je gedaan?' 'Gedaan? Toen ik negen was, heb ik benzine over een jongetje van zeven gegooid en hem in brand gestoken.' Dave liet zij hoofd hangen en wilde me niet aankijken. De B's kropen dicht bij elkaar. Jay trok zijn wenkbrauwen op alsof hij een puzzel had opgelost. 'Dat klopt. Ik herinner het me weer. Die gozer liegt niet, jongens.' 'Is hij gestorven?' vroeg Brett. Ik liet mijn stem hard en uitdagend klinken. 'Ja, maar het duurde drie dagen.' Toen voelde ik het. De verandering. Ik had hier geen vrienden meer. Ik had mijn leven net zo omgeploegd en kaalgeslagen als het troosteloze veld waar we zaten. De lucht werd zo zwaar dat het voelde alsof ik weer onder water was. Gedempte geluiden, druk op mijn borst. Ik kon niet ademen. 'Shit,' fluisterde Jay. 'Dat is... slecht,' zei Brendan. 'Ik ben slecht, bedoel je?' zei ik. 'Misschien kun je voor me bidden.' De B's keken me duister aan. Bidden zat er niet in, dacht ik. 'Waarom?' vroeg Dave, tegen de grond pratend. 'Waarom zou je zoiets doen?' Ik duwde ze over de rand. 'Hij had een nieuwe honkbalhandschoen, en ik niet.' Ik pakte mijn bierflesje bij de hals en slingerde het opzij, het veld in. Dat was het dan.

Vragen en opdrachten bij de fragmenten en het boek

Bij fragment 1

1 Waarom is alleen het eerste stukje cursief gedrukt?

[Dit verhaal is een raamvertelling, een verhaal-in-een-verhaal. Het raamwerk bestaat uit het ver-

haal dat Sam, de vriendin van Wade, vertelt over haar relatie met Wade en haar commentaar op het verhaal van Wade. Dat is cursief gedrukt. Het verhaal-in-het-verhaal is het (recht gedrukte) verhaal dat Kip/Wade vertelt over zijn leven na zijn misdaad.]

- 2 Wie is de ik in dat stukje?
[Sam, de vriendin van Wade]
- 3 Wie is de ik in de rest van fragment 1?
[Kip/Wade]
- 4 Wat Kip deed is natuurlijk een misdaad. Er zijn echter ‘verzachtende omstandigheden’. Welke?
[Kip werd gek van de ruzie tussen zijn vader en tante Jemma. Dat jongetje treitert hem met zijn armoede en met de dood van zijn moeder.]
- 5 Wat is een *bijna-catatonische toestand*?
[Wikipedia: Katatonische verlamming is een onbeweeglijke, apathische toestand, zonder enige reactie op externe stimuli. Motorische activiteit is nagenoeg volkomen afwezig. Patiënten verwaarlozen zichzelf, leggen geen of nauwelijks oogcontact met anderen, blijven sprakeloos en gaan geen sociaal contact aan.]
- 6 Vind je de vader van Kip medeschuldig aan wat Kip heeft gedaan?
[Bijvoorbeeld: Hij was op zijn minst onvergeeflijk slordig en onnadenkend.]
- 7 Kip zal vier jaar en zeven maanden verblijven in een speciale psychiatrische inrichting voor jonge delinquenten. Hij wordt daar behandeld door een psychiater. Hij wordt uiteindelijk vrijgelaten omdat hij schuldgevoel toont. Vind je die vrijlating terecht? Licht je antwoord toe.

Bij fragment 2

- 8 *want ik vond het een goede grap dat een van de B's eindelijk gestopt was met die incestueuze afspraken.* Wat wordt bedoeld met *die incestueuze afspraken* ?
[Die broertjes gaan om de beurt met hetzelfde meisje uit. Strikt genomen is er dan geen sprake van incest (seks met een bloedverwant). Dat zou wel zo zijn als ze bijvoorbeeld iets hadden met elkaar of met een zusje.]
- 9 *Dave lachte nog steeds. ‘Niet te geloven. Ze vloeken nog steeds niet.’*
Waarom lacht Dave?
[Omdat die broertjes zo gelovig zijn dat ze niet vloeken zelfs wanneer ze razend van woede zijn.]
- 10 *En wat hij daarna zei liet mijn hongerige geesten los. Ze grepen de macht.*
Wie of wat zijn die *hongerige geesten* ?
[Zijn herinneringen aan vroeger/zijn geweten /schuldgevoel]
- 11 *Waarom bekent Wade zijn ware identiteit en zijn misdaad aan zijn vrienden?*
Hij is tot het uiterste getergd. Zijn schuldgevoel (die hongerige geesten) krijgt de overhand. Hij vindt dat hij het niet verdient gelukkig te zijn.
- 12 *Na dit incident moeten Wade en zijn vader en diens nieuwe vriendin weer verhuizen, nu naar Texas, naar het huis van Carrie. Daar wordt Wade verliefd op zijn buurmeisje, Sam. Ook Sam blijkt een verleden te hebben. Zij was een tijd totaal verslaafd aan alcohol en deed alles om aan drank te komen. Zij heeft de reputatie van ‘alcoholhoertje’, niemand in het stadje wil met haar omgaan. Waarom openbaart Wade aan zijn vriendin Sam zijn verleden?*
[Hij wil serieus met haar verder en dat kan alleen als zij alles van hem weet. Daarom schrijft hij zijn hele verhaal op voor Sam.]
- 13 *Waarom heet het boek Right behind you ?*
[Wade/Kip wordt na zijn misdaad gesteund door zijn vader, door een van zijn psychiaters, door zijn vaders vriendin Carrie en door Sam. Zie de slotregel: ‘Ik ben hier, zei ze. ‘Ik sta achter je.’]

Eigen onderzoek doen

Kies één van de volgende onderzoeksopdrachten

- 1 Lees het hele boek en schrijf er een bespreking over voor de schoolkrant of stuur je bespreking in naar Collegenet.nl. Je vertelt eerst kort de inhoud en je geeft daarna je mening.

- 2 Lees het hele boek. Zoek twee besprekingen op (zie bijvoorbeeld de CDrom Literom, www.collegenet.nl, www.scholieren.com, www.leesplein.nl). Schrijf een commentaar op die twee besprekingen. Ben je het eens met de meningen en de argumenten van de boekbesprekers?
- 3 Lees het hele boek. Een belangrijk thema van *Right behind you* is: schuldgevoel. Dat schuldgevoel werkt zowel in het voordeel (hij dankt er zijn vrijlating uit die inrichting aan) als in het nadeel van Kip/Wade (het verhindert hem zijn nieuwe leven te accepteren). Schrijf een brief aan Kip/Wade waarin je hem duidelijk maakt wat je vindt van zijn gedrag. Geef hem adviezen hoe te voorkomen dat hij weer in dezelfde valkuil terechtkomt en weer zou moeten verhuizen naar een andere staat en weer een nieuwe identiteit zou moeten aannemen enzovoort.
- 4 Lees het hele boek. De psychiater in de inrichting, Schofield, is hoopvol gestemd over Kip. Schofield ziet een essentieel verschil tussen Kip en de andere jongens, de 'maniakkenmeute'. Stel je voor dat Schofield op jouw school over zijn belevenissen met jeugdgedelinquenten komt vertellen. Schrijf dat verhaal over Wade en de verschillen tussen hem en de anderen in de inrichting. Leg uit waarom Schofield verwachtte dat Wade het wel zou redden.
- 5 Lees het hele boek. Hoe zou in Nederland omgegaan met jonge delinquenten als een moordenaar van negen jaar? Wat is het verschil met de behandeling die Kip heeft ondergaan? Bestaat dat in Nederland, een gesloten psychiatrische inrichting voor gevaarlijke jonge delinquenten? Zoek dat uit. Neem eventueel contact op met de afdeling voorlichting van de plaatselijke rechtbank. En breng verslag uit aan de klas.
- 6 Houd een klassendiscussie plaatsvinden, volgens het 'Lagerhuissysteem'. Wie wat te melden heeft, gaat staan. De docent is discussieleider. Het gaat om de volgende stelling: *Iedereen moet een tweede kans kunnen krijgen*, ook/zelfs een jeugdige moordenaar.
- 7 Bekijk de film *Boy A*, van John Crowley (2007), gebaseerd op de moord op Jamie Bulger in 1993. De moordenaars, twee jongens van elf, werden Child A en Child B genoemd. De hoofdpersoon Eric/ Jack wordt in deze film afgeschilderd als ook een slachtoffer. Laat de klas fragmenten van deze film zien (of alleen de trailer (googlen op: *Boy A+movietrailer*). Bespreek de vraag: Is de dader ook slachtoffer?

Andere lessen over *Right behind you* staan in het tijdschrift *Jeugdliteratuur in Praktijk*, jaargang 14, nummer 1 (Biblion)

Zie voor meer informatie over de serie Made in the USA:

www.madeintheusa.nl

<http://madeintheusa.hyves.nl>

Andere jeugdboeken over jonge misdadigers

Arne Berggren, *De stille. Het verhaal van een jongen die doodde uit liefde.*

Elle van den Bogaart, *De gele scooter*

Kevin Brooks, *Martyn Big*

Mieke van Hooff, *Geen geweld*

Nancy Werlin, *Schuldig*